

Rebolusyonaryong Pahayagan Pangmasa sa Panay

Tuig 46, Numero 1

Agosto-Setyembre 2023

Editorial

Tipunon ang kusog kag paibwalon ang pagbato sang banwa

Sa masobra na isa ka tuig nga pagpungko sa poder sang hubon sang ilehitimo nga rehimeng US Marcos-Duterte wala sang tupong nga naglala ang pag-antus nga ginagum sang pumuluyong Pilipino. Tuman nga nagakalubong ang pungsod sa kaimulon bangud sa pagtibusok sang ekonomiya dala sang wala untat nga implasyon, kawawad-on kag kakulangan sang palangabuhian kag utang . Samtang wala sang pagkabalaka o pag-ulikid ang rehimen sa tuman nga pagpanghakroy sang pumuluyo. Sa baylo ginahimo sini ang hayagan nga pagpatuyang kag korapsyon, pagpanglupig gamit ang terorismo sang estado kag lubos nga pagpakatuta sa imperyalismong US.

Indi mahimutig sang mga ginretoke nga datos sang gobyerno nga wala gid nakabangon ang pungsodnon nga ekonomya halin sang pagbagsak sini halin sa panahon sang pandemya. Labi nga nagdasig ang pagtaas sang implasyon o pagmahal sang presyo sang mga balaklunon kadungan sang pagnubo sang kita kag kawawad-on sang trabaho

sang minilyon nga Pilipino. Sunud-sunod ang pagsaka sang mga basehan nga kinahanglanon pareho sang bugas, kalamay, sibuyas, isda, karne kag iban pa. Amo man ang balayran sa kuryente kag tubig. Samtang nakalansang ang manubo nga kita kag sweldo sang mga imol nga tuman kakulang kag indi na makalagas sa bili sang mga balaklunon kag matag-adlaw nga galastuhon sang mayorya nga pamilyang Pilipino. Sa bilog nga pungsod ang Panay kag bilog nga Western Visayas ang nagrehistro sang pinakamataas nga tantos sang implasyon nga nagalab-ot sa masobra 10 porsyento.

Wala sang kongkreto nga programa ang rehimen para lubaron ang pagsarurot sang ekonomya kag palangabuhian sang pumuluyo. Nangin bungol kag bulag ini sa panawagan nga suportahan ang sektor sang agrikultura, dugang nga sweldo para sa mga mamumugon kag ayuda para sa imol nga sektor bilang pat-ud nga solusyon sa ginaagum nga malala nga kapigaduhon sang pumuluyo kag amat-amat nga pagbawi sang aton nga ekonomya. Mas ginpaboran

sini ang importasyon sang produktong agrikultural kag pagbukas sa pungsod sa dumuluong nga negosyo nga tanan nagapabor sa mahimuslanon nga interes sang lokal kag dumuluong nga mga kapitalista. Maathag ang malain nga epekto sini sa rehiyon nga isa sa mayor nga nagaprodyusar sang bugas kag kalamay. Bangud sini mabaskog nga nagpabutyag sang ila kahangawa kag diskuntento ang mga mangunguma kag planters sang tubo sa amo nga programa nga naga-amat-amat patay sa industriya sang kalamay sa bilog nga rehiyon kag bug-os nga pungsod.

Makahalawhaw kag makaulugot ang ginabuhat nga pagpatuyang kag korapsyon sang burukrasya sa kaban sang banwa. Ehemplo diri ang kontrobersyal nga P680 milyon nga Ungka fly-over project sa Pavia, Iloilo nga indi mapuslan kag naghatag sang daku nga huol sa publiko bangud nag-usmod ini. Gulpi man nga nagdaku ang gasto kag pondo para sa mga kwestyonable nga intelligence kag confidential fund sa DA, DepEd kag iban pa nga ahensya sang gobyerno, Office the Vice President kag para sa mga state visits ni Marcos. Sigurado nga ini tanan ginahingalitan ni Marcos Jr kag iya mga alipures para hukhukon ang pondo sang banwa kag todo magpamanggad samtang ara sa poder.

Ginapaluntad subong sang rehimen ang de facto nga martial law sa pungsod para kontrolon kag lupigon ang ano man nga porma sang pagbato sang pumuluyo. Lubos nga ginagamit sang rehimen sang Marcos Jr ang AFP, PNP, NTF-ELCAC kag iban pa nga ahensya sang gobyerno para pahipuson ang

tingog sang pagpamatuk sang pumuluyo batuk sa kontra pumuluyo nga mga programa sang gubyerno. Nangin polisiya man sang rehimen ang pagpalapta sang disimpormasyon kag kalakasan para pungan kag pahipuson ang diskuntento sang pumuluyo. Makaalarma ang pagdamo sang mga kaso sang redtagging pagpamahug, pagdukot kag ekstrahudisyal nga pagpamatay sa malip-ot nga panahon. Daku man ang kahalitan nga tuga sang mga FMO o focused military operations nga ginlunsar sang 3ID sa kaumhan kag kabukiran sang Panay. Sang Mayo 28 kag Setyembre 15, nagsabwag ini sang kakugmat sa pumuluyo sang nagpanganyon kag nagpangbomba ang pasistang militar sa mga komunidad sa lindero sang Iloilo kag Antique. Luwas sa pagpangbomba, responsible man ang militar sa pagtigayon sang ilegal nga pagpangrekisa kag pagpang-aresto, pagpamahug, pagpanakit, kag pagpamatay nga nagbiktima sang linibo nga inosente nga sibilyan sa paglagas sa rebolusyonaryo nga pwersa kag BHB sa kaumhan kag kasyudaran. Kadam-an sang mga kaso sang paglapas ang indi na marekord o mapaalinton sa publiko bangud hungod nga ginatago o ginapunggan sang militar kag pulis ang pagwaragwag sang maitom nila nga mga buhat. Patarasak man nga ginagamit sang rehimen ang layi pareho sang Anti-Terror Law o ATL kag Simcard Registration Act para lagson ang mga progresibo, aktibista kag karibal sa politika sang rehimen.

Sa pihak sang ginapakita nga kapintas sa pumuluyong Pilipino, daw ido nga bahag ang ikog ni Marcos Jr. sa pagluhod sa kagustohan sang nagaribalanay nga imperyalismong US kag China Boluntaryo nga gin-ampo sang rehimen sang Marcos Jr. ang soberanya kag teritoryo sang pungsod sa pagpasugot sang presensya sang tropa kag baseng militar sang Amerikano sa sulod sang pungsod. Bukas palad nga ginbaton sini ang pagtukod sang siyam ka mga US-EDCA sites sa bug-os nga pungsod sa tabon sang pagpataas sang ikasarang sang AFP sa pagsabat sa mga kalamidad sa bulig sang US. Sa aktwal nagaserbi ang amo nga mga base bilang forward positioning bases sang US para palibutan ang China. Samtang matalaw ini sa pagkumprontar sa China sa pagpang-agaw sini sa aton nga teritoryo sa West Philippine Sea. Ginabutang sa daku nga katalagman ni Marcos Jr. nga madalahig kag maipit sa gera ang pumuluyo sa naga-init nga gitgitanay sang imperyalismong US kag China.

Ang labi nga pagdalum kag paglala sang krisis sa ekonomya kag politika ang gatong nga

 <p><i>Ang Daba-Daba ang rebolusyonaryong pahayagan pangmasa sa Panay. Ginapublisar ini makaisa kada bulan.</i></p> <p><i>Ginabaton sang Daba-Daba ang ano man nga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita kag mga suhestyon para mapauswag ang aton pahayagan.</i></p> <p> dabadabapanay.home.blog</p>	<p>Sa subong nga isyu</p> <p><i>*Editorial: Tipunon ang kusog kag paibwalon ang pagbato sang banwa</i> p1</p> <p>Terorismo sang 3ID kag hungod nga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung p3</p> <p>Diin na ang pangako ni Makoy Junior? p4</p>
---	--

nagadabok sa handum sang pumuluyo nga mahilway halin sa pagpanghimulos kag pagpamigos. Katungdanan sang rebolusyonaryo nga pwera nga hugpongong ang pumuluyong Pilipino sa lain-lain nga porma kag kahublagan para pakigbatuan ang pagpang-atake sa ila mga kinamatarung kag kabuhi, maduso ang pagdemanda sang pagpanubo sang bili sang balaklunon, pagpataas sang sweldo, matuod nga reporma sa duta kag pagduso sang soberanya sang pungsod batuk sa pagpasilabot kag kontrol sang imperialistang US kag China.

Dapat mangin makahas kag matinugahon nga tipunon ang kusog sang nagkalain-lain nga pigos nga sektor sang katilingban paagi sa maukod nga pagpukaw, pag-organisa kag pagpahulag sa malapad nga masang mangunguma, mamumugon, propesyunal, kabataaan kag estudyante, imol sa syudad, tawong simbahan, midya, kag mga indibidwal nga nagapakigbuylog sa pungsodnon demokratiko nga kawsa para paibwalon ang ila pwera nga batuk sa korap, terorista kag tuta nga rehimeng Marcos II. #DD

Terorismo sang 3ID kag hungod nga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung

Malala nga mga krimen sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung ang padayon nga ginakomiter sang mga militar kag kapulisan nga nagaoperasyon sa Panay. Sa kumpas sang 3rd Infantry Division kag Task Force ELCAC, hungod nga ginalapas sang militar kag kapulisan sa ila mga ginkombinar kag koordinado nga mga operasyon ang mga kinamatarung sang pumuluyo sa mga baryo sa kaumhan, sentrong banwa kag kasyudaran. Wala sang dala nga kauswagan kag kalinungan ang mga Retooled Community Support Program, Barangay Development Program, kag mga patalang nga aktibidad sang mga matuod nga kaaway sang pumuluyo.

Krimen batuk sa palangabuhian kag kinamatarung-sibil

Nagatuga ang mga operasyon sang militar sa kaumhan sang kinagamo, pagsalangisag, pagbakwit, pagkawasak sang palangabuhian, kag kakugmat sa pumuluyo sa mga baryo. Sa kasyudaran, walay-untat ang ilegal nga aktibidad sang kapulisan kag militar nga nagatuyo nga pahipuson ang gutom, wala trabaho, kag disgustado nga mga imol. Sa matuod, nadula na ang pagpangibabaw kag gahum sang mga sibilyan sa mga kapulisan kag militar. Ginalapas sang mga krimen nga ini ang mga sandigan nga kinamatarung sang pumuluyo nga nakasaad sa layi mismo sang reaksyunaryo nga gobyerno, International Humanitarian Law, kag Comprehensive Agreement on the Respect of Human Rights and International Humanitarian Law.

Ang mga pumuluyo nga mangunguma ang labing biktima sang kapintas kag patalang. Ang mga

masunod ang mga ilegal nga kahiwatan kag krimen sang militar batuk sa mga pumuluyo:

1. Ilegal nga pagrekisa kag pagpang-ukay sang mga ginabakal sang mga pumuluyo;
2. Ilegal nga pagdikta kun pila ka kilo sang bugas ang pwede darawaton sang tagsa ka pamilya kag pagbawal sa pagbakal sang mga kinahanglanon sa panimalay;
3. Ilegal nga pagpatuman sang *curfew* kag pagbawal sa pagkadto sa mga ulumhan;
4. Pagpangguba sa mga payag kag palahuwayan sa mga ulumhan;
5. Pwersahan nga pagtipon sang mga pumuluyo sa baryo kag pagbawal sa pag-istar sa guwa sang mga sentro ukon baryo proper;
6. Ilegal nga pagtipon, pagkuti, kag pagkumpiska sa mga *cellphone* kag gamit sa komunikasyon sang mga pumuluyo;
7. Ilegal nga pagkumpiska, Indi pagbayad kag pagpangawat sang mga produkto sang mangunguma pareho sang palay, ulutanon, manok kag baboy, kag iban pa.
8. Ilegal nga pagtiner sang militar sa mga *barangay hall*, *civic center*, *health center*, *covered court*, simbahan, eskwelahan kag mga tilipunan sang mga sibilyan;
9. Pagbawal sa mga pagtililipon sa mga okasyon kag kahiwatan sang mga pumuluyo;
10. Pagdala sang militar sang ilegal nga droga sa komunidad kag pagpagamit sini sa mga pumuluyo,

pagpalapnag sang pornograpiya, kag pagpanguna sa iligal nga sugal kag bulang;

11. Pwersahan kag wala bayad nga pagsugo sa mga pumuluyo nga magluto, magsag-ub, magbakal, kag magbantay para sa mga nagabase nga militar kag kapulisan;

12. Wala sang papeles ukon madamyento nga pagpatawag sa kampo kag detatsment kag iligal nga interogasyon kag pwersahan nga pagpirma sang mga indi athag nga dokumento;

13. pwersahan nga pagpasurrender kag pagtratar sa mga pumuluyo bilang mga kriminal bisan wala sang kaso.

Notoryus ang mga tinawo sang 82nd IB, 12IB, 61IB kag mga pulis sa hungod nga paghimo sang mga krimen nga ini bangud ginakabig nila nga ila kontra ang mga pumuluyo. Gani, dapat lamang nga depensahan sang mga imol ang ila kaugalingon kag batuan ang pagdaug-daog sa ila.

Indi masaysay kon ano pa nga mga kapigusan ang naagum sang mga imol sa kaumhan kag kasyudaran sa nagligad nga mga tuig. Maathag nga luwas sa pisikal nga pagpanakit, pagpamatay, kag pagpanghunong sang militar, madamo pa ang kinahanglan nga gilayon mabuyagyag sa publiko.

Ano ang dapat himuon sang pumuluyo?

Nagakadapat nga ululupod nga ibuyagyag, supakon kag balibaran sang mga pumuluyo ang mga iligal kag indi matarung nga mga mandu kag aktibidad sang militar kag kapulisan. Sarang mauntat ang mga paglapas kun mabuyagyag kag mapinahan ang militar nga nagapakunu-kuno nga nagadala sang kalinungan kag kauswagan.

Kuhaan sang bidyu, piktyur, i-record kag iwaragwag sa publiko ang mga krimen nga ginakomiter sang militar kag pulis. Ihatag ini sa *mass media* kag i-post sa *social media*. Kinahanglan man nga magpahibalo kag magdemanda sang ayuda paagi sa mga sulat, dayalogo, kag protesta sa mga opisina sang mga *local government unit* sa mga banwa kag syudad ukon mga makipumuluyo nga pulitiko kag mga ahensya sang gobyerno kaangay sang Department of Social Welfare ang Developement, Commission on Human Rights, Office of the Ombudsman, kag iban pa. Importante man man dalon ang mga reklamo sa pribado nga organisasyon, mga relihiyoso kag sa Simbahan, tagsakdag sang tawhanon nga kinamatarung, Red Cross, kag *non-government organizations* agud makabulig sila sa pag-ayuda kag gilayon nga mga kinahanglanon sang mga biktima kag komunidad. **#DD**

Diin na ang pangako ni Makoy Junior?

Pagbag-o. Pag-uswag. Pagkaon sa tagasa ka lamesa. Pag-ayo sang pangabuhian sang mga pumuluyo. Ini ang masami nga ginangasal ni Pres. Bongbong Marcos Jr.

Apang ano ang kamatuoran?

Para sa mga manguguma sa nabukid nga bahin sang Iloilo, Capiz, Aklan kag Antique, gutom ang matag-adlaw nila nga ginaantus.

“Nagabinalabag na lang kami sa pagka-on”, suno kay Tay Domeng (indi matuod nga ngalan). “Binalabag” ang tawag sang mangunguma kon isa ukon duha ka bes na lang sila magkaon sang kan-on kag nagatanok na lang sang kararuton pareho sang palawan kag balinghoy para sa panyaga ukon panyapon. “Mayad gawa kami nga mal-am na, makaagwanta kami. Maluoy ka gid sa mga bata kay nagareklamo gid ukon nagahibi kon ginagutom,” dugang pa ni Tay Domeng. Halos ang mga pamilya sa bukid nagaantus bangud mahina ang panubason sa palay kag tuman ka mahal ang bugas.

Sa panaysayon ni Tay Ador, isa man ka mangunguma, mahina ang panubason bangud nagasalig lang sa ulan ang ila talamnan kag indi man nila masagod sang abono kag pamatay peste. Suno pa sa iya, halos wisik-wisikan lang nila sang gamay nga abono ang ila pananum bangud naglab-ot sa P1500-P2000 ang kada sako sang abono nga sadto nagabili lang sang P500-P600 (sulpato, 21-0-0). Wala labot diri ang plete sang kada bag sang abono nga nagalab-ot sa P300 bangud sa kalayuon nila sa sentro sang banwa.

Tuman man ka mahal ang bugas. Sa mga nabukid nga bahin nagalab-ot sa P120-P150 ang rayna (2 1/4 kilo) sang bugas. Sa isa ka pamilya, nga may lima ka myembro, indi makaigo ang isa ka rayna sa isa ka adlaw.

“Diin na ang promisa ni Marcos nga pabaraton ang bugas?” Ini ang palamangkutanon ni Tay Ador. “Ang malain pa gid kay imbes bugas ang magbarato, ang amon iya produkto nga baraligya

kag ginasaligan namon para idarawat sang bugas amo iya ang nagabarato, “ dugang pa niya.

Sa nabukid nga bahin sang Libacao, Aklan sa diin lanot ang ginasaligan nga cash crop, tuman na ka barato ang pamakal sang mga komersyante. Ang sadto mabaligya nila sang 60-80/kilo ang nagbagsak sa 40-50/kilo. May panahon pa gani sining Enero-Pebrero nga bumagsak ini asta 30/kilo.

“Madamo na nga ka-edad-edad ko ang naglakat na lang para magsakada bangud tuman ka barato sang lanot,” istorya ni Dondon, isa ka pamatan-on. Ugaling, suno man sa iya, halos ka man mabuhi sang suhol sa pagpangsakada ilabi na gid kon may asawa ka na kag kabataan.

Subong masako ang mangunguma sa ila kaingin. Maantus nila ang tagiti sang init kag kakapoy sa bilog nga adlaw nga pagtrabaho. Ang indi nila mabatas amo ang kahadlok kon naga-operasyon ang mga army kag pulis.

Humalin Pebrero nangi masako ang military operations sa nabukid nga bahin sang nasambit nga mga probinsya. Sa ila mga pulong-pulong sa barangay, lunsay pamahog ang mabatian sang pumuluyo. Indi magpasaka sang NPA sa ila balay kay kon maabtan nila ratraton gid nila bisan may mga sibilyan pa. Limitahan ang pagpamakal (kay kuno itsek point nila) - bugas man ukon iban pa nga kinahanglanon sa pamalay - kay basi para sa NPA ang iban nga ginabakal. Madamu na nga nagatulutyangge sa bukid ang nag-untat sa pagbaligya bangud pirme ginapahog sang army kay kuno nagabaligya sa NPA.

Nadugangan pa gid ang kakugmat sang pumuluyo bangud sang mga kalakasan nga ginahimo sang naga-operasyon nga army. Sang Enero, isa ka mal-am ang ginsakit sang naga-

operasyon nga army sa Siya, Tapaz kay kuno, ginasugid-sugid nga supporter sang NPA.

Sang Marso, isa ka mangunguma nga makadto sa iya uma, sa nabukid sang Libacao, ang gindakop sang army, isa ka adlaw nga ginhunong, ginpisa-pisa sang pamangkot kag ginsakit. Ginputos sang plastic ang iya ulo samtang ginakastigo sang militar. Tuman pa gid ang iya kahadlok sang pabati-batian nga magkutkot na sang iya lulobngan. Matapos sini, pila ka adlaw siya nga wala nakaobra sa iya uma bangud sa pagpalanakit sang iya kalawasan kag kahadlok sa army.

Isa pa ka mangunguma, sa amo man nga lugar, nga nagpamakal sang iya kinahanglanon sa ila panimalay ang dimalas nga nakalabay sa naga-operasyon nga army ang gin-interogar, ginpahog, ginpatu-patuan nga namakal para sa NPA, kag hapon na ginbuy-an sang nalabayan sila sang isa ka barangay tanod.

Ini kag madamo pa nga iban pa nga kalakasan ang nagatuga sang kakulba sa pumuluyo kag nagaapekto na sa ila pagpanguma. Nahadlok sila magkadto sa ila uma kon may operasyon ang army kay basi pareho sa iban, dakpon man sila kag sakiton.

Ginagutom na ang pumuluyo, ginapahog pa kag ginasakit sang naga-operasyon nga militar. Ini tanan nagadabuk sang kaakig sa malapad nga pumuluyo. Kaakig sa gobyerno nga patumbaya sa ila nga kahimtangan. Kaakig sa militar nga wala sang ginahimo kundi mamahog kag manakit sa tawo. Nagatipon nga nagatipon ini nga kaakig asta sa magbato na ang pumuluyo. Kag sa pagtingub sang ila kusog kag pagbato, daw bulkan ini nga magalupok kag magawasak sang paghari sang mga mapintas kag sakon! **#DD**